

Delavnica za učitelje s praktičnim delom v šolski knjižnici

Teacher workshop including practical work in school library

> Sonja Antolič

Izvleček

V članku je predstavljen primer predstavitve uporabe knjižnice učiteljem. Glavni cilj delavnice je bil učiteljem predstaviti možnosti, ki jih nudi raba knjižnice z njenimi viri za razreševanje informacijskega problema. Učitelji so v vlogi učencev spoznali probleme, s katerimi se ob razreševanju informacijskega problema srečujejo učenci, ko morajo pripraviti različne pisne naloge. Z izkušenskimi učenjem – zavedanjem problema smo jih želeli pripraviti k razmisleku o podajanju navodil učencem za izdelavo pisne naloge, da bi jim s tem olajšali razreševanje informacijskega problema, ki je za njih težka naloga, zato jih je v to delo treba sistematično vpeljevati v okviru pouka.

Ključne besede

šolske knjižnice, učitelji, učenci, informacijsko opismenjevanje, razreševanje informacijskega problema, učenje z viri

UDK 027.8:37.011.3-051:025.4.03

Abstract

The paper shows an example of presentation of library use to teachers. The main goal of this workshop was to present the possibilities which a library and its resources offer for solving an information problem. The teachers, in the roles of pupils, came to know the problems with which the pupils are faced when preparing various written assignments. Experiential learning – awareness of a problem – was a means of making teachers think about giving instructions regarding written assignments. Different instructions would facilitate the solving of an information problem which is a difficult task for the pupils thus requiring systematic introduction in class.

Keywords

school libraries, teachers, pupils, teaching information literacy, information problem solving, learning with resources

Uvod

Če želimo spodbuditi sodelovanje učiteljev s knjižničarjem in povečati medpredmetno povezovanje s knjižnico na šoli, moramo učiteljem predstaviti možnosti, ki jih za učenje in poučevanje nudi šolska knjižnica. Promocija šolske knjižnice in knjižničnega informacijskega znanja (v nadaljevanju KIZ) za učitelje je bila tudi tema ene od študijskih skupin, model predstavitve knjižnice učiteljskemu zboru so razvile mentorske knjižničarke v okviru posodabljanja gimnazije (Brilej, 2010). Za učinkovite so se izkazale predstavitve na tematskih konferencah, ki jih podpre vodstvo šole in uvrsti kot samostojno točko dnevnega reda. Tudi na Osnovni šoli Ludvika Pliberška v Mariboru smo se v dogovoru z ravnateljico šole odločili, da bomo učitelje seznanili z nalogami in poslanstvom šolske knjižnice ter jim praktično prikazali učenje in poučevanje z informacijskimi viri. To smo izvedli v obliki delavnice na pedagoški konferenci.

Delavnica z učitelji

Ena izmed možnosti, kako predstaviti delo knjižnice in njeno uporabo pri učenju in poučevanju, je delavnica za učitelje. Izvedla sem jo na pedagoški konferenci. Predho-

dno smo se s knjižnimi kazalkami v treh barvah razdelili v tri skupine. V vsaki skupini so učitelji delali z drugimi vsebinami: v računalniški učilnici so spoznavali e-zbornico in spletne učilnice šole, v drugi skupini so se sodelavci z ravnateljico pogovarjali o kulturi sodelovanja na šoli, tretja skupina pa je delala v knjižnici. Določili smo čas dela in skupine so potem krožile med seboj. Tako smo zelo učinkovito izrabili čas pedagoške konference z različnimi vsebinami.

V delavnici v knjižnici sem uvodoma predstavila cilje in naloge šolske knjižnice in šole ter cilje izobraževanja za 21. stoletje, vse v povezavi s knjižnico. Namenoma sem jih postavila v vlogo učencev, združila in izvedla nekaj konkretnih vsebin, ki jih sicer izvedem pri urah KIZ z učenci. Potem sem spregovorila še o orodjih za učenje (Premišljevanje o problemu. Premišljevanje o iskanju informacij. Premišljevanje o uporabi virov. Premišljevanje o zapisu informacij. Premišljevanje o komunikaciji. Premišljevanje o opravljenem delu.) (Steinbuch, 2004) in se s z navzočimi pogovorila o vrstah pisnih nalog, ki jih dajejo učencem. Ob vprašanju, ali njihovi učenci dobijo navodila za izdelavo nalog in ali jih tega učijo, povedo, da so navodila zapisana in dostopna v učilnicah posameznih predmetnih področij. Tako domnevam, da pričakujejo, da so ta pisna navodila sama po sebi dovolj.

Učitelji so bili v začetku zelo zadržani, slutila sem, da se sprašujejo o pomenu te delavnice, morda so bili z mislimi pri čisto drugih vsebinah, saj sem v začetku čutila zadržanost, distanco, previdnost ... Zato sem jim morala pomagati. Naštela sem naloge, ki jih morajo po navadi učenci narediti in zaradi njih prihajajo v knjižnico. Vprašala sem jih enako kot učence, kako se lotijo izdelave takšnih nalog. Še vedno ni bilo pravega odziva, zato smo spregovorili o orodjih za učenje, izpostavila sem, da je usvojitve informacijskega procesa za učence težka naloga, zato jo je treba skozi vzgojno-izobraževalni proces razvijati (ibid., str. 161), in da je že prvi korak v razreševanju informacijskega problema (premišljevanje o problemu) v obstoječi šolski praksi pogosto spregledan (ibid., str. 163). Zaradi tega velja priporočilo, da se ure KIZ izvajajo v medpredmetnih povezavah in timsko s sodelovanjem knjižničarja in učiteljev, saj če jih izvaja knjižničar sam, učenci ne vidijo uporabne vrednosti tudi za usvojitve vsebine in ciljev predmeta, pogosto tudi vprašajo, kako bodo za to delo nagajeni (ocenjeni). Previdno sem vprašala, ali jih o tem kaj učijo, pa so povedali, da jih učijo navajati vire, da obstaja več načinov ... Navedli so, da vedo, da je to pomembno, nekdo je omenil celo plagiate itd. Tudi sicer opažam v naši šoli, da se pomenu navajanja virov namenja veliko več pozornosti kot pred leti.

Potem smo spregovorili o petih osnovnih elementih bibliografskega opisa neke knjige (tiskanega informacijskega vira) in obravnavali vrstni red zapisanih elementov in različne načine bibliografskega zapisa in citiranja virov. Gre za dogovor o preprostem zapisu virov na naši šoli – osnovo za zapise (citiranje uporabljenih virov) za pisne naloge učencev. Nato so učitelji na predhodno pripravljenih petih postajah izpisali na barvne lističe zahtevane podatke (po navodilu na vsaki postaji en podatek) in zbrali najmanj pet barvnih lističev z izpisanimi podatki iz knjig, ki so bile predhodno pripravljene na mizah. Barvne lističe so razvrstili po vrstnem redu (po dogovorjenem zgledu) povečanih napisov na knjižnih policah (lahko tabli): Avtor. Leto. Naslov. Kraj: Založba. V knjižnici so napisi povečani in plastificirani, da so dobro vidni tudi od daleč. Potem smo se igrali igro vlog *Kdo sodi na mojo levo/desno stran?* po Zdenki Štruc (2004). Učitelji so z veliko moje spodbude, češ, saj se samo igramo, sestavili »nepravi« bibliografski zapis o knjigi. Razvila se je tudi kratka debata o avtorskih pravicah in uporabi spletnih virov.

V drugem delu delavnice pa so učitelji prejeli naloge za razreševanje informacijskega problema tako, kot jih iščejo učenci. Čudili so se, kaj hočem od njih. Naloge so bile zapisane točno tako, kot informacije iščejo učenci, npr.: »Dajte mi nekaj o sladkorju.«

»Potrebujem knjigo o senci.« »Prosim, dajte mi knjigo o ogljikovih hidratih.« »Kje so iglokožci?« itd. Učitelji so bili nad nalogami močno presenečeni, pa sem odgovorila, da tako iščejo informacije naši učenci. Poiskati so morali en vir na izbrano temo, kot je zahtevala naloga, in potem so ga morali bibliografsko opisati. Učitelji so pridno iskali gradivo na policah, nekateri našli tudi kaj zase in si to gradivo na koncu srečanja izposodili. Za konec delavnice sem jim razdelila zloženko o pripravi seminarske naloge in plakata ter o zapisu uporabljenih informacijskih virov (priloga 1).

Sklep

Učitelji so se ob delu v knjižnici sprostili in na koncu večinoma zadovoljni odšli. Začutili so, da znanja na temo razreševanja informacijskega problema učencem niso dana sama po sebi in da jih moramo tega učiti. Menim, da sem o tem prepričala večino učiteljev, ob konkretnem delu pokazala in predstavila svoje delo ter postavila bibliopedagoškemu delu v knjižnici mesto, ki ga v šoli in knjižnici kot informacijskemu središču šole mora imeti v procesu učenja na šoli. Za ta proces smo odgovorni vsi strokovni delavci šole. Knjižnica pa je vsem predmetnim področjem pri tem v pomoč, le izkoristiti in znati uporabiti jo je treba.

Po delavnici opažam, da nekateri učitelji zdaj pošiljajo učence v knjižnico malo bolj pripravljene in jim tako pomagajo, da uporabijo znanje o urejenosti knjižnice, ki jim pomaga pri razreševanju informacijskega problema. Upam, da bomo z vztrajnim delom uspeli tudi še pri tistih, ki tega še ne počnejo. Zato bo treba nadaljevati s spodbujanjem sodelovanja učiteljev in knjižničarja ob učenju uporabe knjižnice ter spremljati napredek v razmisleku o učenju razreševanja informacijskega problema na šoli. Dobrodošle bi bile tudi povratne informacije o znanju teh veščin v srednji šoli.

Viri

- Brilej, I. 2010. Predstavitev vloge knjižnice in knjižničnega informacijskega znanja učiteljskemu zboru. Šolska knjižnica, 20, str. 111–115.
- Informacijsko opismenjevanje : priročnik za delo z informacijskimi viri.* 2004. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (Modeli poučevanja in učenja. Knjižnična dejavnost).
- Steinbuch, M. 2004. Učenje z informacijskimi viri. V *Informacijsko opismenjevanje: priročnik za delo z informacijskimi viri* (str. 161–222). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Sušec, Z., Žumer, F. (2005). *Knjižnična informacijska znanja : program osnovnošolskega izobraževanja.* Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo.
- Štruc, Z. 2004. Z didaktično igro do knjižničnih informacijskih znanj : primer poučevanja citiranja v osnovni šoli. Šolska knjižnica, 14, str. 282–284.

> **Sonja Antolič** je zaposlena kot šolska knjižničarka na Osnovni šoli Ludvika Pliberška Maribor.
Naslov: Lackova cesta 4, 2000 Maribor
Naslov elektronske pošte: knjiznica.osmblp@guest.arnes.si

Priloga 1: Zloženska o pisnih nalogah za učitelje

PRIPOROČENI DELI REFERATA:

- Naslovnica
- Kazalo
- Uvod
- Vsebina referata
- Uporabljeni viri in literatura

Zgledi navajanja virov in uporabljene literature (urejena mora biti po abecednem vrstnem redu avtorjev ali naslovov - če je avtorjev več in napišemo samo naslov dela).

PRIMERI — bibliografski opisi:

- **EN AVTOR:** LEVSTIK, F. 1968. Martin Krpan. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- **VEČ AVTORJEV:** LEKSIKON Cankarjeve založbe. 1988. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- **ČLANKI** v serijski publikaciji/reviji:
Izidor Golob. Nepogrešljive narcise. V: 7D. 60(2011)42. Str. 48.
- **SPLETNA STRAN:** <http://www.kvarkadabra.net/article.php/iznajdba-besede-znanstvenik> (uporabljeno 20. 10. 2011 ob 18.00).

OSNOVNA ŠOLA LUDVIKA PLIBERŠKA
MARIBORNASLOV REFERATA
(predmetno področje)

UČITELJ: AVTOR REFERATA:

KRAJ, DATUM

KAKO OBLIKUJEM PLAKAT?

Naslov predloge plakata:
www.swarthmore.edu/NatSCI/cpurin1/posteradvice.htm

- Plakat naj bo zanimiv in privlačen

NASLOV TEME PLAKATA:

AVTOR PLAKATA:

MENTOR:

Vsebina plakata (kratko besedilo — bistvo), lahko v obliki miselnih vzorcev.

- Slike s citiranjem (navajanjem) vira, če jih nisi narisal sam.

Npr: VIR: **Gea 10(2010)4, str. 17.**

- Uporabljeni viri (bibliografski opis).

- Zaključki — ugotovitve.

Kako se lotim priprave referata?

Najprej razmislim, kaj o temi že vem.

- Pregledam vsebino učbenika.
- Pregledam dostopno literaturo (vire) doma in v knjižnici.
- Odberem primerne vire.
- Naredim izpiske (kartice z vsebino).
- Vsebino napišem in uredim.
- Razmislim o predstavitvi.

Pomembno:

- Upoštevanje navodil učitelja.
- Razjasnitev morebitnih nejasnosti.
- Upoštevanje pravopisnih pravil.

Orodje za učenje

Premišljevanje o problemu

Premišljevanje o iskanju informacij

Premišljevanje o uporabi virov

Premišljevanje o zapisovanju informacij

Premišljevanje o komunikaciji

Premišljevanje o opravljenem delu

Majda Steinbuch

REFERAT oblikujemo,

če pišemo na računalnik:

rob zgoraj: 2 cm, levo in desno: 1,5 cm.

Pisava: Arial, Times New Roman, Calibri.

Velikost črk: 12.

Razmik med vrsticami: 1,5.

Členjenost na odstavke.

Citat je dobesedni prepis besed nekoga drugega — zapišemo ga v narekovajih in v oklepaju navedemo (**avtorja, letnico, stran**).

PLAKAT:

Pisava: Arial, Times New Roman, Calibri.

Velikost črk: do 65.

Če pišemo z roko: 1,5 do 2 cm.

Slike naj ne bodo manjše od velikosti razglednice. Obvezna navedba vira slike, če te nismo narisali sami.